

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 572/2023-58

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Dušanom Szabóom, Nemocničná 7, Kráľovský Chlmec, proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/109/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/109/2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **400 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Michalovce **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Michalovce **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 572/2023 z 9. novembra 2023 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú elektronickou formou 24. septembra 2023 [mailom bez autorizácie podľa zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v platnom znení, pozn.], doručенú dodatočne elektronickou formou 4. októbra 2023 [§ 40 ods. 2 zákona č. 314/2018

Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], a to v časti, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/109/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“). Vo zvyšnej časti namietajúcej porušenie označených práv rozsudkom okresného súdu č. k. 14C/109/2018-166 z 12. júla 2021 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) ústavnú sťažnosť pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom odmietol. Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Sociálna poisťovňa, ústredie (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) rozhodnutím č. 57101566610 z 15. júla 2015 sťažovateľovi od 20. augusta 2015 pozastavila vyplácanie invalidného dôchodku, čo malo za následok aj nevyplatenie vianočných príspevkov. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 9 So 244/2016 z 28. marca 2018 zrušil predmetné rozhodnutie Sociálnej poisťovne a právnu vec sťažovateľa jej vrátil na ďalšie konanie. Sťažovateľ sa preto žalobou podanou okresnému súdu 20. decembra 2018 od Sociálnej poisťovne domáhal zaplata vianočných príspevkov za roky 2015 až 2017 spolu s ročnými úrokmi z omeškania. Podaním doručeným okresnému súdu 13. mája 2021 zbral svoju žalobu v časti nároku na zaplata vianočných príspevkov za roky 2015 až 2017 späť a vo zvyšnej časti žalobného návrhu na zaplata úrokov z omeškania zotrval, pričom podľa rozsudku okresného súdu svoju žalobu rozšíril o uplatnenie nároku na zaplata úrokov z omeškania týkajúcich sa vianočných príspevkov z rokov 2018 a 2019. Okresný súd rozsudkom č. k. 14C/109/2018-166 z 12. júla 2021 žalobu v časti zákonného úroku z omeškania z vianočných príspevkov za roky 2015 až 2019 zamietol (I. výrok), napadnuté konanie v časti nároku na zaplata vianočných príspevkov za roky 2015 až 2017 zastavil (II. výrok) a sporovým stranám náhradu trov konania nepriznal (III. výrok). Po odvolaní sťažovateľa Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 3 Co 60/2022 z 23. februára 2023 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) rozsudok okresného súdu v I. a III. výroku zrušil, vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu, ktorý ku dňu podania ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní nerozhodol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podľa sťažovateľa si prejednávaná vec vyžaduje konanie s mimoriadnou naliehavosťou, avšak okresný súd svojou nesprávnou činnosťou a nezákonným rozhodovaním zapríčinil vznik zbytočných prietáhov, keď prejednávanú vec nespojil na spoločné konanie s inými konaniami, rozhodol o úroku z omeškania z invalidného dôchodku, a nie o sťažovateľom uplatnenom úroku z omeškania z vianočného príspevku, čo viedlo k zrušeniu rozsudku okresného súdu, resp. podanie žalovanej doručené okresnému súdu 2. októbra 2019 sťažovateľovi opakovane zasielal a so všetkými prílohami mu bolo doručené až 16. decembra 2019 a problém s doručovaním sa zopakoval aj v prípade vyjadrenia žalovanej z 5. apríla 2023. Na podklade predneseného odôvodnil zásah do svojich namietaných práv, ako aj nároky uplatnené v petite ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Reflektujúc chronológiu priebehu napadnutého konania, k ústavnej sťažnosti sa vyjadril predseda okresného súdu, podľa ktorého sú niektoré tvrdenia sťažovateľa tendenčné. Upozornil, že žaloba bola síce okresnému súdu doručená 21. decembra 2018, avšak mailom bez kvalifikovaného elektronického podpisu, a až 2. januára 2019 ju sťažovateľ doplnil v listinnej podobe, s tým, že okresný súd doručoval žalobu žalovanej 26. februára 2019. V súvislosti so zistením možného dôvodu na spojenie konaní sudca 16. apríla 2019 nariadil predložiť vec do konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 7 C 72/2018, a tak až do právoplatného rozhodnutia o spojení veci nemohli byť v napadnutom konaní vykonávané žiadne úkony s tým, že uznesením z 22. júla 2019 (právoplatným 30. augusta 2019, pozn.) sa rozhodlo o nespojení prejednávanej veci na spoločné konanie. Ďalej akcentoval, že sťažovateľ je v napadnutom konaní zastúpený advokátom až od 22. júna 2023, a preto okresný súd musel akceptovať jeho žiadosti o odročenie súdnych pojednávaní z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu (napr. na žiadosť sťažovateľa boli odročené pojednávania nariadené na 10. september 2020 a 28. september 2020, pozn.), pričom zdôraznil aj protipandemické opatrenia, ktoré upravovali nariadovanie súdnych pojednávaní. V závere uviedol, že v napadnutom konaní okresný súd 24. októbra 2023 vyhlásil rozsudok a v súvislosti s odvolaním žalovanej sú vykonávané príslušné procesné úkony.

III.2. Replika sťažovateľa:

5. Sťažovateľ opakovane rozporoval postup okresného súdu súvisiaci s riadnym doručovaním písomností, nespojením prejednávanej veci na spoločné konanie, poukázal na uznesenie krajského súdu, v ktorom odvolací súd konštatoval nesprávny procesný postup okresného súdu, keď rozhodol o inom, ako žalovanom nároku, čo podľa sťažovateľa viedlo k vzniku zbytočných prietáhov.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na pojednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu

pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

9. Z hľadiska povahy napadnutého konania ústavný súd rezultuje, že toto nie je právne ani skutkovo zložitá. Navyše, po čiastočnom späťvzati žaloby (bod 2 tohto nálezu, pozn.) zostala predmetom napadnutého konania len časť pôvodne uplatneného žalobného návrhu. S prihliadnutím na predmet napadnutého konania, akým je nárok na vyplatenie vianočných príspevkov s príslušenstvom ako štátnej sociálnej dávky (napr. zákon č. 592/2006 Z. z. o poskytovaní vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku a o doplnení niektorých zákonov účinný v čase vyplácania žalovaných príspevkov, pozn.), ústavný súd zdôrazňuje, že v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva patria veci sociálneho zabezpečenia medzi tzv. privilegované typy konania, ktoré vo všeobecnosti vyžadujú postup konajúceho súdu s osobitnou starostlivosťou a rýchlosťou (m. m. I. ÚS 137/2022, I. ÚS 267/2023, rozhodnutie ESLP vo veci Styranowski v. Poľsko z 30. 10. 1998, sťažnosť č. 28616/95). Povaha napadnutého konania tak založila potrebu prísnejšieho ústavnoprávneho prieskumu.

10. V správaní sťažovateľa ústavný súd nezistil skutočnosti, ktoré by zásadne negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania. Na strane druhej nie je možné prehliadnuť jeho správanie, keď na výzvu okresného súdu na vyjadrenie k späťvzatiu žaloby (doručená 23. októbra 2020, pozn.) reagoval až mailom z 10. mája 2021 a následne 13. mája 2021 osobným podaním, ktorým zobral svoju žalobu späť v špecifikovanej časti, t. j. viac ako šesť mesiacov od doručenia výzvy.

11. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v napadnutom konaní, z obsahu predloženého súdneho spisu je zrejme jeho kratšie obdobie nečinnosti, keď rozsudok okresného súdu z 12. júla 2021 bol expedovaný až 14. decembra 2021 (t. j. viac ako päť mesiacov, pozn.), ako aj nesústredný postup okresného súdu. *Exempli causa*, (1) súdne pojednávanie vykonané 7. novembra 2019 bolo z dôvodu nedoručenia podaní žalovanej sťažovateľovi odročené na 28. november 2019, ktoré okresný súd na žiadosť sťažovateľa zrušil, a to z dôvodu hospodárnosti konania spočívajúceho v opätovnom nedoručení všetkých dokumentov žalovanej, a ďalší termín pojednávania nariadil 18. júna 2020 na 10. september 2020, (2) pojednávanie uskutočnené 3. júna 2021 pre absenciu vykázaní doručenia predvolania sťažovateľa na pojednávanie okresný súd odročil na 12. júl 2021, (3) odročenie pojednávania na žiadosť sťažovateľa (nariadené na 17. august 2023, pozn.) sa zopakovalo aj v súvislosti s nedoručením vyjadrenia žalovanej z 5. apríla 2023, ktoré bolo sťažovateľovi doručené až 8. septembra 2023. Ak predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení namietal, že podanie žalovanej z 5. apríla 2023 nebolo obsahom súdneho spisu z napadnutého konania a zrejme nesprávne došlo k jeho priradeniu do iného súdneho konania, potom bolo na posúdení zákonného sudcu, aby vyhodnotil opodstatnenosť sťažovateľovej žiadosti o odročenie pojednávania, a nie jej mechanicky vyhovel, ako to naznačuje predseda okresného súdu. Nesústredenosť okresného súdu potvrdzuje aj uznesenie krajského súdu, ktorým odvolací súd zrušil sťažovateľom napadnutý rozsudok okresného súdu, keďže tento rozhodol o inom ako sťažovateľom uplatnenom nároku, a to o úroku z omeškania z invalidného dôchodku, a nie o úroku z omeškania z vianočného príspevku za žalované obdobie, čo malo za následok predĺženie doby trvania napadnutého konania. Časový interval napadnutého konania sa predĺžil

aj výzvou okresného súdu na doplnenie dokazovania, a to aj napriek tomu, že potreba ďalšieho dokazovania z uznesenia krajského súdu nevyplývala. Svoju „nepozornosť“ rozhodovania tak okresný súd mohol napraviť v zásade bezprostredne po vrátení súdneho spisu z krajského súdu (súdny spis sa na krajskom súde nachádzal od 28. marca 2022 do 28. marca 2023, pozn.). Nepresnosť formulácie výzvy na doplnenie dokazovania konštatoval vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti aj predseda okresného súdu, ktorý poznamenal, že ide o bežnú prax po vrátení veci na ďalšie konanie súdom vyššej inštancie.

12. V tomto ohľade ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústreďená či neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (IV. ÚS 396/04, I. ÚS 361/2022).

13. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prietahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

14. Sťažovateľ sa domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť a nesústreďený postup okresného súdu, medzičasom vydaný druhý rozsudok okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu (napr. čiastočné späťvzatie žaloby, pozn.), majúc na pamäti, že cieľom priznania finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 400 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 2 a 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

15. Ústavný súd sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 88,48 eur, pretože aj keď právny zástupca sťažovateľa sám nepreukázal skutočnosť, že je platiteľom tejto nepriamej dane, ústavný súd vlastnou činnosťou a vo verejnosti dostupnom zozname daňových subjektov registrovaných pre DPH, vedenom finančnou správou Slovenskej republiky, zistil, že právny zástupca sťažovateľa je platiteľom DPH. K vyhľadávacej aktivite pristúpil vzhľadom na informácie o právnom zástupcovi sťažovateľa v zaslanom vyčíslení náhrady trov, ako aj známe ústavnému súdu z predchádzajúcej rozhodovacej činnosti. Repliku sťažovateľa nevyhodnotil ako podanie relevantné pre rozhodnutie, a preto za sťažovateľovi náhradu trov nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu). Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov

konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu